

LABOD je glasilo delovne skupnosti Tovarne oblačil LABOD Novo mesto — Izhaja vsako tretjo sredo v mesecu v nakladi 2400 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik: Milan Bratož, tehnični urednik: Marjan Moškon — Grafična priprava: ČZP Dolenjski list, tiska Knjigotisk, Novo mesto

labod

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI TOVARNE OBLAČIL LABOD NOVO MESTO

kolektivno delo, odločanje, odgovornost

Za rastočim političnim razpoloženjem, da bi dosledno uresničili pobudo tovariša Tita za nadaljno demokratizacijo in podružabljanje političnega odločanja, pri čemer je kolektivno delo in kolektivna odgovornost sredstvo v boju zoper birokratizem, karierizem, liderstvo in drugih nezdravih hotenj, dobivajo tudi delovne usmeritve vse bolj določeno vsebino. Prvo, kar je treba povedati je, da je skoraj povsem poniknilo mnenje, da sama ideja zmanjšuje osebno odgovornost in da namesto nje, kar je logična posledica utrjevanja političnega, zlasti delegatskega sistema, vznika spoznanja, da kolektivno delo še posebej terja neposredno in vso osebno odgovornost pri opravljanju in izpolnjevanju nalog posameznika, ampak tudi tega za delovanje organa, katerega član je. Ob bok temu, z istim namenom, postavljamo tudi zamisel o enoletnem mandatu.

Navidez bo uresničitev obeh zamisli prinesla vrsto novih rešitev, nekaterih morebiti res tudi nepričakovanih, vendar je tudi res, da vse ne bodo tuje in da se jih premalo spominjamo, ker nismo dosledni v izpolnjevanju kadrovske politike (rotacija, reelekcija, spremenljivost mandatoritn), v samem delu zanemarjamo vsebino in jo zamenjujemo s poenostavljenimi oblikami in metodami, obstoječe možnosti (sekcije, družbeni sveti — te šele počasi ustanovljamo — nujno boljše komuniciranje ter prav tako bolj utrjen delegatski sistem in odnosi v njem) pa premalo uporabljamo.

Ta vprašanja nikakor niso omejena na posamezne ravni, saj je njih poreklo tako v KS, TOZD, v društvu kot na zvezni ravni in ni ga okolja, ki se ne bi z njim srečalo vsaj v eni izmed inačic. Ni dvoma, da smo velikokrat v težavah, ker nimamo do konca razmerjenih odgovornosti in funkcij med političnimi in vodstvenimi organi. Odločitev za dosledno izpeljavo kolektivnega dela in odgovornosti ter enoletnega mandata je hkrati odločitev za spremembe in dopolnitev ustave, statutov, zakonov in drugih normativnih aktov ter za spremembo sestave, velikosti in organizacije teles. Ni prav, če bi povsod, tudi tam, kjer je ideja sicer uresničljiva, čakali na dokončno izpeljavo

sprememb in dopolnitev omejenih aktov, čeprav bodo organizacijske in kadrovske priprave stekle takoj. V vsakem primeru bodo morali biti dani pogoji za oblikovanje organov in teles v skladu z idejo do izteka te mandatne dobe. S prihodnjo mandatno dobo nastopa nov način dela in odgovornosti. To bo močno odmevalo v samem komunalnem sistemu.

Ni dvoma, da se še vedno bojujemo z znanimi oblikami prisvajanja samoupravnih pravic in nastopanja v imenu delovnih ljudi, kar je tudi dokaz, da vemo, kako se dosega resnična in dejanska demokratizacija samoupravne politične in druge družbene dejavnosti. Začetna in močna vnema, da se kolektivni način dela in odločanja uveljavi, bo dala občutne in trajne sadove, kolikor bo tudi v načelni usmeritvi in v izbiri sleherne konkretne rešitve upoštevana celovitost in soodvisnost ciljev, spoštovani objektivni pogoji in splošne značilnosti družbenih in političnih razmer konkretnega okolja, posebnosti funkcij posameznih organov, katerim mora biti prilagojen obseg in način uvedbe načela kolektivnega dela, odločanja in odgovornosti. Zato je skoraj odveč zapisati, da tudi za ta proces ni enotne formule, ki bi bila uporabna za vse primere in okolja.

ob dnevu samoupravljalcev

Devetnajst let poteka, odkar smo v Jugoslaviji leta 1950 sprejeli zakon o samoupravljanju. To je bil čas, ko je vse, kar je v oblasti delovnega človeka prešlo tudi v vodenje in gospodarenje našega delavca. Tako je postal delavec glavni nosilec odgovornosti pred družbo in pred samim seboj.

Prevzeti odgovornost samoupravnega sistema pa je velika naloga in naš človek je že od vsega začetka kos. S samoupravljanjem so potrebne in uresničene že stare težnje in hotenja razrednih bitk jugoslovanskih proletarcev.

Ob dnevu samoupravljalcev 27. juniju, moramo še bolj kot sicer pogledati v naš vsakdan, v naše samoupravno življenje. Ozreti se moramo na naše uspehe, pa tudi na pomanjkljivosti. Delavskemu razredu se odpirajo vse širše perspektive, z njimi pa tudi vse več odgovornosti. Ali se znamo tvorno vključiti v to življenje? Ali je naš delegatski sistem že dosledno zaživel, ali že delavci preko svojih delegatov odločajo o pridobivanju in o uporabi slehernega dinarja? Ali smo dovolj poučeni o našem delovanju, ali dovolj vemo, se izražujemo in izpopolnjujemo? Ali smo že dokončno obračunali z vsemi tistimi težnjami, ki se zavzamejo za samoupravljanje v imenu delavcev?

Zavedati se moramo, da v edinstveni bitki na svetu, v bitki za delavsko oblast bomo morali vse dobrine, ki so nam sicer že ponudene, bomo morali pridelati sami. Dosedanjim zmagam samoupravljanja želimo dodati še nove. Zato se moramo na vseh področjih našega delovanja udeleževati prav vsi. To ni le naša pravica, temveč tudi dolžnost.

Posnetek iz slavnostne seje ob sprejemu novih članov v vrste ZK.

visoka varnostna zavest

Ocena analize o izvedbi organizirane akcije NNNP, v DO Labod.

Da bi čimbolje uspela je-senska republiška vaja pod geslom NNNP/79 smo v času 5. do 10. maja 1979 praktično izpeljali mobilizacijsko preizkusno vajo v TOZD Ločna, TOZD Commerce in DSSS.

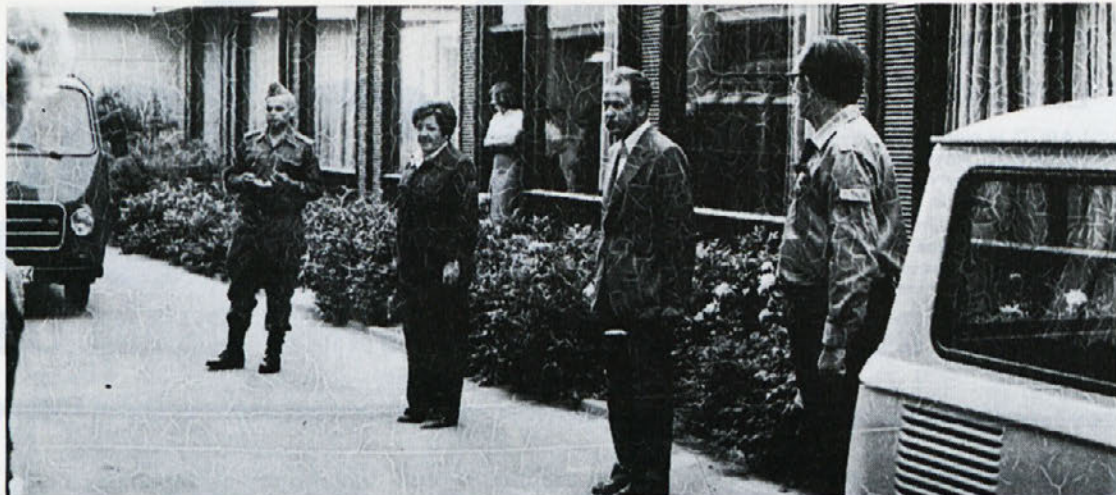
Načrtovana vaja med DO Labod in KS Majde Šilc ter zdravstvenimi delavci je potekala po predvidenem načrtu. Vse naše delavce (udeležence v vaji) želim seznaniti z dosežki vaje ki je bila priprava za republiško vajo.

V prvem delu vaje, — po seji odbora za LO in DSZ so DPO prevzele neposredno pripravo v svojih organizacijah. Ti napor in trud se je odrazil pri praktični realizaciji I., II., in III., stopnje pripravljenosti.

V nedeljo 10. 6. 1979 ob 02.00 uri je glavni direktor sprejel ukaz o izvajanju III. stopnje. Od zgodnjih nočnih ur pa do 11.00 ure so se naloge vrstile iz ure v uro: mobilizacija, namišljeni potres, zatemnjevanje, zračni napadi, požari v proizvodnji DO in KS. Skratka, dela čez glavo! Odpravljanje posledic potresa in proviziranega požara ter zračnega napada, je bilo delo v temi (elektrika je bila izključena), ker se je otežilo izvajanje. Zahtevala se je iznajdljivost vseh nosilcev SLO in slehernega delavca — udeleženca vaje.

Na ukaz o mobilizaciji, je glavni direktor takoj pregledal delovanje vratarske, kurirske službe in delovanje štaba in enot CZ. Člani CZ so se zbirali in sprejeli opremo na svojih zbornih mestih. Zborna mesta in potek mobilizacije je varovala enota NZ tov. Dimitra Periča. Delo je teklo brez zastojev. Vsak je vedel za svoje naloge. Največ dela in največje breme so imeli člani štaba za CZ in enota PMP ter gasilska enota. Ti so izvajali vajo v delovni organizaciji in krajevni skupnosti.

Udeleženci vaje so se obnašali kot da je resnična vojna. Izurjene enote so pokazale v DO in KS svojo spretnost in večino, skratka razigrane in povsem opremljene enote so

Raport ob začetku vaje.

Še posebne pohvale ob akciji so bile deležne dekleta iz enote prve medicinske pomoči.

Hitro in pravilno ukrepanje ob požaru ublaži izgube — reši imetja in ljudi.

bile kos vsem nalogam v delovni organizaciji in krajevni skupnosti. Dobile so pohvalo zdravniškega oddelka in poveljnika štaba za CZ krajevne skupnosti Majde Šilc.

Po oceni vodstva vaje in glavnega direktorja, tov. Zdravka Petana je mobilizacijska vaja CZ uspela. Na koncu vaje je bilo dano priznanje vsem udeležencem, posebno komisiji odbora informativno porpagandne dejavnosti za dvig morale in rednega obveščanja o poteku same vaje.

Menim, da imamo v naši

delovni organizaciji dobro organizirano CZ in NZ. V pripravi, kot tudi na sami vaji, smo se naučili ter nabrali veliko izkušenj za jesensko — republiško vajo.

Na vaji se je izkazala visoka zavest delovnih ljudi. Delo v dejavnosti LO, CZ in NZ v TOZD Ločna, TOZD Commerce in DSSS je ustvarjalno takrat, ko sloni na realni osnovi in če je rešen kadrovsko-materialni faktor. Vse ddrugo so prazne črke na papirju in se ob pravi nesreči sesujejo v prah — v nič.

Skrb za obrambo in skrb za varnost postajata postopoma sestavni del samoupravnega življenja v TOZD. Družbena samozaščita se iz dneva v dan vse bolj krepi, njena vloga in rezultati so v našem vsakodnevnem življenju vedno bolj opazni.

Da bi bili še bolj pripravljeni za republiško vajo, je potrebno odpraviti ugotovljene napake, disciplinirano in zavestno izvajati naložene in nedokončane naloge. Od vsakega posameznika je odvisna naša varnost in naša svoboda.

REFERENT OBRAMBE
MILAN ILIČ

kako nas naši delegati zastopajo

Misli generalnega direktorja na skupščini konfeksionarjev Jugoslavije

Skupščina konfeksionarjev Jugoslavije, ki je bila koncem meseca aprila v Zagrebu, je ocenila leto 1978 kot zelo uspešno. V sklopu razprav delegatov glede vprašanja uspešnosti konfeksionarjev Jugoslavije, pa je naš glavni direktor iznesel tudi sledeče misli (prevod iz zapisnika skupščine, ki je v srbohrvatskem jeziku):

„Ne strinjam se povsem, da smo leto 1978 zaključili dobro in da smo izkoristili vse možnosti. Imeli smo visoko konjunkturo, ostale so nam zaloge, izkoristili pa smo tudi kreditno sposobnost potrošnikov. Strinjam se, da je bilo leto 1978 boljše od prejšnjega, vendar še vedno ni bilo tako zelo dobro. Naši delavci so v slabšem položaju od ostalih, saj so osebni dohodki kar za 20 odstotkov nižji od povprečja v industriji.

V Sloveniji imamo precej težav z delovno silo, to pa zato, ker delavcem ne moremo zagotoviti ustrezen nivo osebnih dohodkov. Vprašanje, kako so delavci v konfekciji nagajeni za svoje delo glede na druge delavce, se vse bolj izpostavlja. Današnji nivo nagrad ni adekvaten vložnemu delu.

Želel bi poudariti, da imamo glede na visoko produktivnost probleme tudi z zdravstvenim stanjem delavcev. Malokatera delavka gre v pokoj z 35 leti delovne dobe, visok procent je bolnih, prekvalifikacije pa so zelo pogoste. To so resna vprašanja, zato moramo problem grupacij konfeksionarjev proučiti tudi iz tega aspekta, kot tudi glede na nivo osebnih dohodkov in podobno. Poskušati moramo najti rešitve na jugoslovanskem nivoju.

Pričakovati pa tudi moramo, da bo prišlo do zmanjšanja potrošnje. Smo pred skupkom ukrepov, ki gredo v to smer, na drugi strani pa imamo že v prvem četrtletju visoko rast proizvodnje. Vse to moramo upoštevati in določiti

nim vprašanjem posvetiti mnogo več pozornosti! Kar pa se tiče odnosa do industrije tkanin (metražerjev) menim, da je zelo prav, da smo začeli s konkretnim proučevanjem problematike“.

Na področju vprašanj o novi organiziranosti konfeksionarjev in uvozno-izvoznih pravic pa je šla razprava naše direktorja v tej smeri:

„Upoštevati moramo, da tudi republike postajajo na področju mnogih vprašanj mesto dogovarjanja in odločanja. V Sloveniji je aktivnim izvoznikom povečana pravica za uvoz za 10 odstotkov, pasivcem pa je ta pravica zmanjšana. Glede oskrbovanja pa se postavlja vprašanje, komu nasloviti kritiko. Metražna industrija gre v izvoz, naša produktivnost pa bo s tem gotovo upatla, ker svojih programov ne bomo mogli izvršiti.

Še posebno pozornost bi želel obrniti na vlogo zbornic, to je vprašanja, o katerem so tudi moji predhodniki precej diskutirali. Menim, da je celoten kompleks vprašanj potrebno resno preštudirati in odstraniti vse tisto, kar predstavlja v tem trenutku motnje. Vsi skupaj moramo biti na tem področju še aktivnejši. Naša prisotnost in aktiviranje v vseh procesih proučevanja in odločanja bo stvari le izboljšala in pripeljala k ustrežnejšim rešitvam.“

zamude pri gradnji

Varčevanje bo zaradi neugodnih rezultatov, ki se pojavljajo v gospodarstvu nasploh, spet nekaj časa pogosta beseda. Nikakor pa je ne bi smeli uporabljati samo pri vsakdanjih manjših izdatkih in ob tem pozabljati na tiste velike.

V Labodu se skušamo organizirati tako, da smo čim racionalnejši na vseh področjih dela. Kakor hitro pa smo odvisni od drugih, pa se znajdemo v velikih težavah. Pri sklepanju pogodb z izvajalci investicijskih del ob gradnji proizvodno-skladiščnih prostorov v naši temeljni organizaciji združenega dela, so le-ti zatrdno obljubili, da se bodo držali pogodbenih rokov. Na tej osnovi smo si v TOZD Delta planirali kolektivni letni dopust, hkrati pa tudi selitev skladišča, montažo strojev in sprejemanje delavcev na priučevanje.

Začetna dela so potekala zelo v redu, potem pa se je zataknilo pri izvajalcu železne strešne konstrukcije. S tem, ko je izvajalec zamudil svoj rok, je premaknil tudi časovne termine vseh ostalih del. Izvajalci, ki pridejo za njim,

morajo delati v času, ki ga niso načrtovali, zato pa često nimajo dovolj delavcev in strojev. Pri takem poteku dela imajo težave vsi, tudi tisti, ki so z rokami in s stroji pravočasno pripravljeni, da izvršijo svojo obveznost. Da ne govorimo o brezmejnem številu telefonskih in drugih posvetovanj tistih delavcev, ki bi morali delati kaj koristnejšega, pa morajo tekati od enega izvajalca do drugega s prošnjami, naj vendar že pripeljejo dvigalo, organizirajo več skupin delavcev in podobno. Gotovo ima tako ravnanje za posledico zvišanje stroškov. Tudi, če investitor ne plača podražitve, ki je nastala zaradi zamud, jih nekdo pač mora plačati. Zato se upravičeno sprašujemo ali se bo ob splošnem prizadevanju za varčevanje tudi na tem področju kaj spremenilo.

V TOZD Delta smo zaradi dosedanjih zamud izvajalcev del zaskrbljeni. Sprašujemo se ali bomo naš plan dela na pripravah za proizvodnjo še lahko realizirali v postavljenih rokih. Realne možnosti za to še vedno obstajajo, zato si prizadevamo, da bi bila investicija vendarle dokončana v roku, ki bi nam omogočil (čeprav v kratkem času) postoriti vse potrebno za delno preselitev v nove prostore še pred začetkom dela po dopustu.

DRAGICA NOVAK

Z izgradnjo III. faze TOZD Delta so izvajalci začeli že v času ko se je sneg še trdo držal zemlje in streh. Prva dela so kazala vse najboljše, kasneje pa se je zataknilo. Vendar še vedno lahko upamo, da bo z največjimi napori dosežen rok.

seminar v portorožu

Sredi maja je bil v Portorožu seminar o produktivnosti dela in uspešnosti poslovanja tekstilne industrije Jugoslavije. Slišali smo 22 referatov iz različnih tovarov, poudarek pa je bil na produktivnosti dela v predilnicah in tkalnicah, nekaj pa je bilo orisane tudi konfekcijske industrije.

Tekstilna industrija se iz leta v leto povečuje, ne glede na stopnjo razvitosti. Visoka tehnična produktivnost, kot rezultat razvoja, je dosežena v sektorju trikotaze.

V naslednjih letih pričakujemo znaten prodor elektroneke v konfekcijo. Ugotovitev o visokem tehničnem razvoju tekstilne industrije nam dajo trdno osnovo za perspektivo te dejavnosti, hkrati pa predstavlja racionalnejše izkoriščanje kapacitet, kot ene najvažnejših činiteljic produktivnosti dela. Proučevanje in razvoj tekstilne industrije težita k povečanju proizvodnje, zboljšanju kvalitete in k humanizaciji dela. Cene teh činiteljev rastejo iz leta v leto, ne glede na domačo ali tujo opremo. Stalno naraščajo tudi cene osnovnega in pomožnega materiala ter stroški dela. Vse te pokazitelje moramo usklajevati in sinhronizirati. Zaradi tega moramo vedno izpopolnjevati metode za spremljanje produktivnosti, kajti njeni elementi imajo največji vpliv na nivo ekonomičnosti in rentabilnosti tekstilne industrije.

Iz konfekcijskega področja je bila obdelovalna tema „elektronsko projektiranje in avtomatsko elektronsko krojenje oblačil“. Podana sta bila dva sistema dela dveh ameriških firm in sicer sistem elektronske priprave proizvodnje firme HJUZ (AM-1 AVTOMATIC MARKING SYSTEM) in sistem avtomatskega elektronskega krojenja firme GERBER (AVTOMATIC FABRIC CUTTING SYSTEM).

Hjuzov sistem se sestoji iz elektronskega snemanja krojev, oziroma vseh sestavnih delov krojev, avtomatskega povečevanja in zmanjševanja krojev na bazi osnovne velikosti krojev, elektronske izdelave krojnih slik, snemanja oziroma memoriranja krojnih slik na magnetne trakove in avtomatskega elektronskega risanja krojnih slik na ploter. Gerberjev sistem za avtomatsko

elektronsko krojenje pa se sestoji iz upravljalnega kompjutra, glave za avtomatsko elektronsko krojenje in mize za krojenje. Da dosežemo geometrijski položaj krojev, postavimo dele krojev na digitalno mizo za snemanje podatkov in določimo koordinate robov krojev. Naprava označi več točk pri ukrivljenih linijah, medtem, ko pri ravnih linijah samo tiste točke, ki to ravno linijo povezujejo. Digitaliziranje se opravlja s pomočjo markerja (cursorja), malega ročnega instrumenta, povezanega z mizo. Delavec snema kroje tako, da pritiska na ustrezne gumbe markerja. S tem pritiskom deluje delavec na senzor in računalnik beleži koordinate točk.

Krojne slike izdelujemo na optičnem ekranu. Preko odgovarjajočega sistema pokličemo krojne dele v zgornji del ekrana, na spodnjem delu ekrana, pa se beleži širina tkanine, na kateri bomo sestavili krojno sliko. Iz gornjega dela ekrana povleče delavec s svinčnikom dele krojev in zloži v krojno sliko. Njegova naloga je samo, da postavi kroje na mesto v krojni sliki, kjer morajo biti ti deli locirani, ostala dela vrši sam računalnik na bazi programa izdelave krojne slike. Ko je krojna slika pokrita, jo računalnik fiksira in memorira ter prenese na ma-

gnetni trak. Trak se nato prenese v pogon krojenja, tako da ga vstavimo v upravljalni kompjuter, ki dela z avtomatsko elektronsko glavo, ta pa opravlja avtomatsko izkrojevanje brez vizuelne prisotnosti krojne slike.

Kadar pripravljamo krojne slike za ročno krojenje, damo računalniku že na začetku izdelave nalogo, ki je v smeri priprave za ročni način krojenja. V tem primeru upoštevamo večji razmak med krojnimi deli, zaradi manjše preciznosti ročnega krojenja.

Danes je v uporabi Gerberjev „sistem 91“, ki je zamenjal „sistem 90“, ta pa je krojil plasti stisnjene z vakuumom do debeline 3 cm, medtem ko „sistem 91“ reže debelino plasti do 7 cm. Hitrost krojenja tega sistema je 30 m/min. Po sistemu lahko izkrojimo v eni uri 2400 komadov moških srajc, kar je primerjavi z običajnim načinom krojenja zelo veliko.

Firma Gerber ima ugrajenih v konfekcijskih podjetjih v svetu 100 sistemov, v sami Evropi pa 43. V Jugoslaviji je predviden en sistem, ki naj bi pričel poskusno obratovati v začetku maja 1979. Torej lahko že pričakujemo, da bodo v začetku naslednjega leta v Jugoslaviji vključeni že trije sistemi HJUZ-GERBER.

MIRA GORENC

koristen dogovor

V petek 1. 6. 1979 so se sestali v rekreacijskem centru na Sromljah vsi sekretarji OOK po TOZD-ih, predsedniki OOZS, predsednika konference sindikata Labod in ZSM, ter individualni poslovodni organi TOZD.

Namen posveta je bil informiranje o družbeno-ekonomskem položaju v Jugoslaviji in ukrepih, ki smo jih dolžni sprejeti v vsaki temeljni organizaciji združenega dela TOZD in DO.

Dogovorili smo se, da vsak TOZD pripravi stabilizacijski program, katerega cilj bo: dvig produktivnosti, smoterno gospodarjenje in razvijanje sistema delitve dohodka in nagrajevanja po vložnem delu. Izredno močan povdarek je bil dan tudi razvoju samoupravnih in delegatskih odnosov v DO in navzven. Udeleženci so posvet ocenili kot izredno koristnega pri izmenjavi izkušenj delovanja med TOZD in enotnega pristopa akcij na ravni DO.

Tesno sodelovanje družbenopolitičnih organizacij znotraj TOZD in naravni delovne organizacije je nujno. Na posnetku sta sekretar OOK in predsednik izvršnega odbora OO sindikata TOZD TIP – TOP.

o pomembnih poslovnih partnerjih — „melka”

Naši izdelki, z izjemo treh naših prodajal, potujejo do končnega potrošnika preko nekega posrednika, pa najsi bo to na domačem tržišču trgovska organizacija ali veliki kupec iz tujine.

Od teh je v marsičem odvisna realizacija naših proizvodov in zato je za delavce iz komerciale nujno, da te kupce dobro poznajo. Dobro pa je, da tudi ostali, ki s svojim delom prispevamo k rezultatom Laboda, malo več vemo o naših dobrih poslovnih strankah.

Kot prvega inozemskega partnerja kaže predstaviti firmo MELKA iz Holandije za katero v dodelavnem poslu letno proizvedemo 400 do 550.000 kom mških srajc namenjenih zahtevnejšemu segmentu potrošnikov.

Firma Melka organizacijsko spada v sestav velikega koncerna iz Švedske Moelnlyche Group, ki je nastal iz dveh manjših tekstilnih podjetij že v sredini prejšnjega stoletja. Vendar je bila to samo osnova, kajti dejavnost koncerna je dandanes sila široka. (računalniki, športna oprema, medicinska oprema itd.) tako, da tekstil predstavlja le manjši del dejavnosti. Drugi moment, ki vam je ob tem gotovo padel v oči je podatek, da je naš partner iz Holandije, pripada na švedskem koncernu. Moelnlyche Group je pravzaprav multinacionalna družba, ki kar več kot dve tretjini prometa realizira izven meja Švedske. Melka iz Hoogezanda, s katero pravzaprav sodelujemo, je specializirana tovarna za proizvodnjo moških srajc, ki je po nekaterih podatkih največ dosegla na področju avtomatizacije proizvodnje, predvsem zaradi pomanjkanja delovne sile v konfekciji. Zaradi take stopnje avtomatizacije — v ilustracijo naj navedemo, da imajo tudi avtomat za zlaganje srajc — je ena redkih tovrstnih tovarn, ki še obratuje v Holandiji in celo povečuje proizvodnjo. Če jo primerjamo z Labodom, je

to manjša tovarna od naše, vendar pa svetovnega slovesa med drugim tudi zaradi prizadevanja za nadpovprečno kvaliteto srajc in uvajanja visoke stopnje avtomatizacije. Njeno tržišče se razteza po Skandinaviji, deželah Beneluxa in Zah. Nemčije. Zaradi tako velikega tržišča delajo na novih kolekcijah s pravim znanstvenim pristopom in to v centrali na Švedskem, od koder svoje kreacije pošiljajo tudi svojim drugim tovarnam ne samo Melki iz Hoogezanda

Sirjenje tržišča in upadanje števila razpoložljive delovne sile so kakor ostale tudi Melko navedle k iskanju koooperantov v drugih deželah. Prve stike z Labodom, ki datirajo v leto 1970, je vzpostavila fa. ANTO iz Holandije, ki je poleg Melkinih zahtev poznala tudi pogoje v Jugoslaviji in je Melki priporočila našo delovno organizacijo kot primerne partnerja.

Po uvodnih razgovorih v letu 1970, smo že leta 1971 sklenili p vo pogodbo. Realizacija prve pogodbe je kljub velikim zahtevam po kvaliteti, zadovoljila Melko, zato je bila kmalu sklenjena tudi dolgoročna pogodba, kjer se Labod obvezuje dati na razpolago Melki del proizvodnih kapacitet cca (400 — 550.000 kom letno), Melka pa nam obratno zagotavlja posel v takih količinah. To določilo predstavlja eno bistvenih temeljev našega sodelovanja, saj obojestransko zagotavlja normalno odvijanje posla. Za nas je to še posebej pomembno, saj lahko vsako leto računamo s tem zanesljivim izvozom.

Nasplošno lahko devetletno sodelovanje ocenimo kot zelo zadovoljivo in tudi koristno, saj nam njihovi tehnologi nudijo potrebno pomoč, njihove izkušnje pa lahko s pridom uporabimo tudi pri proizvodni za domače tržišče.

Še besedo ali dve o delavcih, ki držijo vez med Labodom in Melko. To so na tehnološkem področju g. Asta Ledhagen in g. Cok de Heer, ki sta bolj ali manj poznana delavcem v proizvodnji, na komercialnem področju pa nas zastopa izvoznik Jugotekstil, vendar vseeno trajno vzdržujemo stike z direktorjem Melke v Hoogezandu g. Joenforsom.

Takega sodelovanja si želimo tudi v bodoče, veliko pa lahko pripomoremo k temu tudi mi sami z vrhunsko kvaliteto, ki jo Melka zahteva, mi pa jo lahko damo. Prihodnjič bomo predstavili enega največjih domačih kupcev.

M.V.

Mimogrede se ustavimo pred oglasno desko v svoji temeljni organizaciji združenega dela, da bi prebrali, kaj je novega v Labodu nasloh. Gotovo bi imeli tudi vi kaj za sporočiti o svoji sredini. Informativni bilten in naš časopis že čakata na vaše vesti.

v ločni proizvajamo več kril

Delavci iz tekstilne panoge, posebno pa še mi konfekarji, se zavedamo — in praksa nam to tudi potrjuje — da je to izredno dinamična panoga, v kateri ni nič stalnega in da je uspešno prilagajanje muhavosti trga ter mode usodnega značaja za ohranitev „mesta pod soncem“.

Čeprav uvod ni neposredno povezan s temo članka, pa se vendarle veže na temo, o kateri bom pisal. Vemo, da vsaka sprememba prinaša dodatne napore in težave, tako pri menjavi sredine, kot tudi pri menjavi programa. Leta 1977, ko se je konfekcija KRIM znašla v velikih težavah, se je tudi Labod vključil v reševanje socialne varnosti dela Krimovih delavcev, lociranih v Novem mestu. Pridobitev je bila koristna tudi za Labod, ki se je takrat poiskoval na področju težke konfekcije. Bolj zaradi lokacijskega faktorja, kot pa zaradi programske usmeritve, je ta Krimov oddelek prevzela TOZD Ločna, ki je tako poleg osnovnega programa „perilošport“, dobila tudi program „vrhnjih oblačil“, točneje program izdelave ženskih kril. Ker pa Labod, kljub velikim naporom ni mogel zainteresirati DO Novoteks in Beti za skupno blagovnico s celotno konfekcijsko ponudbo, je Krimovo zgradbo v Novem mestu odkupila „Standard konfekcija“ iz Zagreba. Posledica tega

dejanja je bila preselitev enote 5100, ki je štela 15 delavcev.

V TOZD Ločna smo takrat iskali vstrečno lokacijo, saj smo želeli program ženskih kril zadržati. Seveda pa bi morali v tem primeru povečati število delavcev. Naša takomenovana „galerija“ je prostorsko sicer ustrezala, vendar pa po strokovnih ocenah nosilnost ni odgovarjala industrijski proizvodnji. Zaradi specifičnosti pa vključitev omenjenega programa v prostor, kjer šivamo srajce, tudi ni bila mogoča. Tako je ta program v začetku maja prevzela TOZD Libna, ki se je tudi secer preorientirala na izključno ženski program, za kar ima tudi primerne prostore.

Seveda pa delavke, ki so dolga leta delale v Krimovih prostorih, sprva niso bile navdušene nad prehodom v Ločno, saj so bile navajene „domačega“ okolja, ki lahko vlada le v majhnem oddelku. Bile so mnenja, da se bo tudi šivanju srajc težko privaditi.

Z delavkami smo imeli koncem leta 1978 več razgovorov, na katerih smo želeli najti ustrezno rešitev. Dogovorili smo se, da bo 9 delavk zaposlila TOZD Ločna, dve delavki DSSS, tri delavce TOZD Commerce, en delavec pa je ostal v „Standard konfekciji“.

Strojno opremo, ki jo je odkupila TOZD Ločna po cenah, ki jih je določil uradni cenilec in katere skupna vrednost znaša 360,00 din, smo večinoma odprodali TOZD Libni. Nekaj strojev so vzele tudi ostale temeljene organizacije ki izdelujejo vrhnja oblačila in „Standard konfekcija“. Neprodanih je še 26 strojev, ki jih bomo verjetno, po primernih cenah, prodali našim delavcem.

JOŽE TEKSTOR

vrste z se širijo

V Labodu v Novem mestu smo 20. maja sprejeli 13 novih članov ZK

Ob dnevu mladosti in rojstnem dnevu tovariša Tita je bilo v novomeškem delu Laboda sprejetih v vrste Zveze komunistov 13 novih članov. Na skupni slavnostni seji OZK TOZD Ločna, Commerce in DSSS je sekretar OZK TOZD Ločna tov. Vidmar spregovoril mladim o liku komunista, kot ga je opisal tudi tovariš Tito in dejal:

„Tudi danes smo dolžni delati tako, da bo lik naše zveze komunistov tudi v prihodnje prav tako svetel kot je bil lik komunistične partije, dokler je nosila to ime. Danes imam celo večjo odgovornost kot nekdanj. Nekdanj smo bili majhna partija, nekdanj smo delali ilegalno in morali smo paziti, da smo se izognili udarcem reakcije. Danes pa smo sredi naših delovnih ljudi tesno povezani z ljudstvom in na očeh vseh delovnih ljudi, ki gledajo kakšni smo. Zato moramo tako danes kot tudi v prihodnje varovati lik komunista in iti dosledno po slavni poti revolucionarjev in graditeljev socializma.“

VLOGA IN RAZVOJ KRAJEVNE SKUPNOSTI

„... V funkciji občin kot samoupravne in temeljne družbeno politične skupnosti imata še prav poseben pomen vloga in razvoj krajevne skupnosti kot temeljne samoupravne skupnosti, v kateri občani v kraju ali soseski, kjer prebivajo, uresničujejo vse svoje interese glede ustvarjanja ustreznih humanih pogojev za življenje, delo in razvoj njih in njihovih družin. V ta namen je pomembno tudi vključevanje občanov, združenih v krajevni skupnosti, skupaj z drugimi KS in interesnimi skupnostmi ter samoupravnimi organizacijami, družbenimi organizacijami in društvu v življenje in razvoj komune kot celote...“

SERGEJ KRAIGHER

Komunisti Jugoslavije so uspešno opravili in opravljajo naloge vodenja procesov revolucionarne preobrazbe naše družbe, ker so si vedno prizadevali izražati interes in težnje delavskega razreda, te najnaprednejše družbene sile, zgodovinsko poklicane, da opravi poslanstvo prehoda iz razredne v brezrazredno družbo.

Trajna naloga komunistov je, da se organizirano in vztrajno bojujejo za nadaljni razvoj socialistične samoupravne Jugoslavije, skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti, v kateri bo delavski razred kot osnovni nosilec in gonilna sila razvoja socialističnega samoupravljanja čedalje bolj uresničevala svojo vodilno vlogo v družbi kot celoti.

V boju za utrjevanje enotnosti nadaljne graditve socialistične skupnosti na samoupravni podlagi se morajo komunisti odločno bojevati proti vsem težnjam, ki se upirajo temu razvoju.

Komunisti morajo biti nosilci socialistične misli, morajo biti srž tistega najpozitivnejšega, kar je dala znanost marksizma-leninizma. Kdo drug bi bil pojasnjevalec črne komunisti? Komunisti ne smejo dovoliti, da jih zanese vsakodnevni praktikizem, majhne skrbi in težave! Komunisti morajo imeti široko obzorje in gledati v daljno perspektivo. Kakor so bili med vojno nosilci bratstva in enotnosti, tako morajo tudi danes stati nwd vsakodnevno prakso, nad vsakodnevni težavami. Seveda pa bodo prav oni prvi pri premagovanju težav.“

Novim mladim članom ZK so sekretarji izročili spominsko darilo — knjigo Vide Tomšič in pripeli simbolični rdeč nagelj. Čestital in pozdravil pa jih je tudi tov. Kukec, namestnik sekretarja občinske konference ZK Novo mesto. V svojih besedah je poudaril nujnost stalnega idejnopolitičnega izobraževanja in izrazil upanje, da bo med novimi mladimi komunisti prisotna potreba in želja po prebiranju marksistične literature, kot oblike samoizobraževanja.

Ob koncu slavnostne seje pa je vsem prisotnim spregovoril naš glavni direktor, ki je s svojimi besedami čestital novo-sprejetim članom, nam vsem pa položil na srce, da je naša največja vrednota človek in da je le dober človek lahko tudi dober komunist.

Dom v Savudriji in hišice na Malem Lošinju že vabijo. Vzeli bomo rjuhe, prevleke za blazine, kakšno kuhinjsko krpo in obilo dobre volje. Pa srečno na pot do morja!

nagradni izlet

Današnji čas zahteva od delavcev vse več znanja, zato se mnogi odločajo za dodatno šolanje ob delu. To pa zahteva mnogo truda, samodiscipline in odpovedovanj, zato je prav, da vse tiste delavce iz naše sredine, ki so v preteklem letu, ali pa bodo še v teku letošnjega leta končali šolanje ob delu, predstavimo:

Naša delovna organizacija je bogatejša za precej profilov. Dvoletno konfekcijsko — delovodsko šolo so v letošnjem šolskem letu končali iz TOZD LIBNA: Irena Strgar, Jožica Novak, Nusreta Robič, Antonija Valovec, Olga Orešnik, Vlado Rebzel, Marija Žohar, Marija Jerkar, Zofka Bevc, Marija Umek, Jožefa Kavšek in Matilda Strle; iz TOZD LOČNA: Jožica Hrovatič, Jelka Pate, Darinka Pavlin, Anton Pekolji; iz TOZD DELTA: Milena Starček, Marinka Sadek, Majda Strgan in iz

DSSS: Marjeta Žel, Arko Valerija.

Srednjo tekstilno šolo ob delu je dokončala tov. Milena Kobe iz TOZD Commerce, srednjo ekonomsko šolo pa Marija Magdič iz TOZD Delta.

Na višjih šolah so ali pa bodo v kratkem diplomirali:

Slavica Popadič, Boč, Bogdanov Milena, Lenče Josifova, Nežka Godler, Milan Rifelj in Ciril Jenko.

Kadrovska služba je dala pobudo, da delovna organizacija priredi pet-dnevni izlet za vse delavce, ki so končali šolanje ob delu. Družbenopolitične organizacije Laboda so pobudo pozdravile, predlog pa je dan tudi v potrditev izvršnega odbora delavskega sveta „Laboda“.

S tem, da bi izlet vključili tudi najboljšega samoupravljalca iz vseh naših temeljnih organizacij, želimo dati tudi povdarek dnevu samoupravljalcev — 27. juniju.

Izlet bo predvodoma trajal od 8. do 22. julija, zajel pa bo ogled pomembnejših zgodovinskih krajev po Jugoslaviji ter obisk nekaterih tekstilnih tovarn. Izlet bo prispevek DO Labod v znak pozornosti in zahvale za trud, vložen v letih šolanja ob delu.

dopisniška mreža

Za dobro informiranje, ki je v našem samoupravnem sistemu velikega pomena, je nujna redna in močna dopisniška mreža. Novice, vesti in članki znotraj naše delovne organizacije pa prihajajo za informativni bilten in časopis „Labod“ iz naših temeljnih organizacij le počasi in precej neredno. Med tistimi delavci, ki sodelujejo z informativno službo, se često pojavlja vprašanje kaj sporočiti, v kakšni obliki in podobno.

Za enotnejši in kvalitetnejši pristop k poročanju in dopisništvu so nujna skupna izhodišča. V ta namen bomo v mesecu septembru organizirali na Sromljah seminar za vse sedanje pa tudi za vse bodoče dopisnike našega časopisa in biltena. Seminar bomo organizirali v sodelovanju z novinarskim servisom iz Novega mesta, čigar delo je usmerjeno v pomoč informativnim službam v organizacijah združenega dela.

Cim širša bo dopisniška mreža, toliko več bomo vedeli o našem delu in življenju v Labodu. Lažje se nam bo orientirati v našem prostoru, s tem pa bo tudi naše delo olajšano.

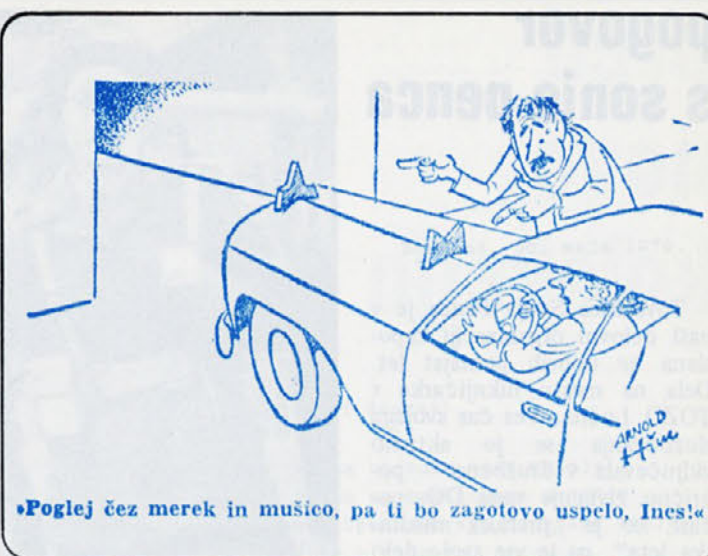
ogled ladje „galeb“

Vojaška šolska ladja Galeb je preplula že vsa morja sveta. Česti gostje na njej so državniki in mnoge druge ugledne osebnosti, med katerimi je gotovo najljubši gost tovariš TITO.

V petek, 8. junija je Galeb priplul v Koper in mladinske delegacije občin Črnomelj, Trebnje in Novega mesta smo bile povabljene na ogled te ladje. Ob toplem sprejemu so nam študentje vojaške akademije, ki so hkrati posadka te ladje, razkazali notranjost Galeba in razložili delovanje strojev. Navdušeni smo bili nad brezhibno čistočo in hkrati nad skromnostjo, ki vlada na krovu. Mornarji so nam s ponosom pokazali tudi ploščo, v kateri je označeno vsako Titovo potovanje z Galebom. Skupaj jih je bilo že 89.

Že naslednji dan pa je bila Galebova posadka naš gost. V novomeškem domu JLA smo jim mladinci priredili sprejem. Veseli smo bili, ko smo videli s kakšnim zanimanjem so si ogledali naše mesto, ki jim je bilo zelo všeč. Ob pogovoru smo si izmenjali izkušnje in mnenja s področja mladinskega delovanja, nato pa smo se poveselili ob pesmi in plesu.

V prijetnem vzdušju je večer minil, kot bi mignil. Posadka, ki jo skupaj s tremi vodilnimi sestavlja 43 mornarjev, se je vrnila v kopersko pristanišče, nam pa pustila vtis, da so to fantje, ki so nam mladim lahko za vzgled. DARINKA ZARABEC

TEŽAVE JAPONSKE TEKSTILNE INDUSTRIJE

Japonska tekstilna industrija in industrija kemijskih vlaken se mora, glede na težave tržišča na Daljnem vzhodu, zadovoljiti s skromnejšo vlogo v mednarodnem planu. Iz tega pa izjajo vse večji problemi okoli viška kapacitet. Eden važnejših ukrepov za zmanjševanje viškov so karteli, ki jih osnuje država. Karteli so združenja podjetij v kapitalizmu, katerih cilj je doseči večji profit. Z japonskimi karteli na področju industrije kemijskih vlaken se ta država uspešno pojavlja ob zahodnoevropskih izvoznih na tretjem tržišču.

Sredi leta 1978 je petnajst vodilnih japonskih proizvajalcev kemijskih vlaken prijavilo osnovanje lastnega protirecesivnega kartela in hkrati fiksiralo cene svojih proizvodov na domačem tržišču.

Japonska industrija kemijskih vlaken hkrati kaže tudi večje nagnenje h kooperaciji. Tako sta firmi Mitsuhishi Ra-

von in Tovobo osnovali skupno društvo „la Fibres“ za prodajo akrilnih vlaken, ki je na japonskem tržišču kemijskih vlaken prisotno z 42 odstotki. Temu vzgledu bo sledilo še nekaj vidnejših tovarn, možnosti za kooperacijo pa se še nadalje proučujejo.

Omejitve pa so tudi v japonskih predilnicah. 95 predilnic bombaža se je odločilo, da bo zmanjšalo proizvodnjo glede na leto 76 za 25 odstotkov. Nekaj drugih predilnic bombaža pa namerava v teku dveh let zaustaviti proizvodnjo določenemu številu panog. Od skupno 10 milijonov vretenc bodo leta 1980 nujno izključiti iz proizvodnje okoli 1,5 milijona.

Podobna situacija je tudi v predilnicah volne, kjer je predvideno zmanjšanje 300.000 vretenc, kar za 14 odstotkov. Predilnice kamgarina pa bodo do prve polovice leta 1984 zmanjšale svoje kapacitete za 11,5 odstotkov oz. iz 159.000 na 140.800 ton letno. Seveda pa bo temu sledila prepoved delovanja dodatnih predilnic kamgarina.

INFORMATIVNI bilten
KOMISIJE ZA IPD

labod
NOVOMESTO

PREIZKUŠNJA VSEH NAS IN SLEHERNEGA MED NAMI

Vaja v sklopu akcije NNNP je v polnem teku. Civilna zaščita je s svojim širokim delovanjem pripravljena, vendar kljub temu ne bo odveč, da ponovno opozorimo na naloge posameznih enot in slehernega delavca.

V času vaje smo izdajali tudi informativno-propagandni bilten

pogovor s sonjo penca

Tovarišica Sonja Penca je v naši delovni organizaciji zaposlena že dobrih petnajst let. Dela na mestu luknjičarke v TOZD Ločna. Ves čas svojega službovanja se je aktivno vključevala v družbeno – politično življenje naše DO, počasi, ko je „prerasla mladinska leta“, pa je vse svoje delo usmerila predvsem v teritorialno enoto. Tej enoti je, skupaj s tov. Valerijo iz DSSS, zvesta že osmo leto.

„Od takrat, ko sva se z Valerijo vključili v teritorialno enoto pa do danes sva že mnogo pridobile“ pravi Sonja.

„Dekleta iz te enote smo bile vsa leta nazaj deležne mnogih predavanj, seminarjev in raznih oblik izpopolnjevanja. Poleg družbenopolitične vzgoje smo bile seznanjene z zakoni, timi določili v narodni obrambi pa tudi s osnovnimi elementi strelnih pravil“.

To pa je področje, ki si ga radi lastijo moški, toda naša dekleta streljajo zelo dobro. Sonja je o dosežkih svoje skupine na tem področju povedala veliko zanimivega.

„Veliko smo streljale, izkazale pa smo se predvsem na dvodnevni vaji pri Stopičah blizu Novega mesta. To je bila široka vaja na kateri je bila naša enota še posebno pohvaljena, saj smo celo med moškimi dosegle lepe rezultate. Na 500 m je vsaka med nami dosegla vsaj po en zadetek, na 300 m pa vsaka vsaj po dva zadetka. Ob takih uspehih je bil strah kaj hitro pregan, pozabile pa smo tudi na utrujenost in na od dežja premočeno obleko“.

Enota je imela vsa leta nazaj svoj učni program, ki je bil ves čas prilagojen sestavu le-te in pa potrebam Laboda.

„Poleg že omenjenega“, pravi Sonja, „smo se urile tudi v prvi pomoči, seznanjene smo bile z bojnimi strupi in sredstvi zaščite in podobno. V letu 1977 pa smo imele 40 ur obveznega dela, v letu 1978 pa 25 ur. Z izvedbo teh obveznosti smo dosegle planirane ure, določene v 5-letnem delovnem načrtu“.

Sonja Penca in Valerija Arko sta enoti teritorialne obrambe zvesti že osem let.

hiter razvoj civilne zaščite

Bliža se 20. junij – druga obletnica dneva CZ. Ob tem prazniku se ozrimo na minula leta in poskusimo analizirati rezultate in prehojeno pot CZ v naši domovini in v naši delovni organizaciji.

V DO Labod je prevladovala družbena in poklicna odgovornost glede uresničevanja zakonskih določil in kongresnih sklepov Zveze komunistov Slovenije in Jugoslavije.

CZ je del ljudske obrambe in družbene samozaščite ter najširša oblika priprav delovnih ljudi za zaščito in reševanje prebivalstva in materialnih dobrin ob vojnih akcijah, ob naravnih in drugih nesrečah ter v izrednih razmerah sploh.

Izhodišča za določitev dokritrnarnih načel. Temeljni elementi, ki vplivajo na določitev dokritrnarnih načel CZ – na način njenega organiziranja, pripravljanja in izvajanja, so med drugimi:

Ogroženost dežele – pred vojnimi akcijami in drugimi nesrečami v celoti in regionalno

Potreba po organiziranju – zaščita in reševanje prebivalstva in materialnih dobrin, obvarovanje človeškega in materialnega potenciala ter aktiven odpor napadalcev.

Možnosti za zaščito – reševanje z lastnimi silami in sredstvi.

Krajevne razmere – za organiziranje in pripravljanje CZ, vpliv orografski hidrogrfskih in drugih specifičnosti zemljišča, gostota naseljenosti, urbanizacija in razvitost infrastrukture.

Splošni značaj zaščite – pogoj z našim samoupravnim socialističnim sistemom kot neločljiv del delovnega procesa, proizvodnje in drugih družbenih aktivnosti.

Za vsestransko študijo in analizo teh elementov pride mo do realnih sklepov in rešitev za organiziranje in pripravljanje vseh družbenih dejavnikov, ki sodelujejo pri zaščiti in reševanju prebivalstva ter materialnih dobrin pred vojnimi učinki oziroma posledicami elementarnih in drugih nesreč.

Takoj po drugi svetovni vojni se je začelo organizira-

nje CZ kot sestavnega dela pripravljenosti domovine. Začetek je bil skromen – tako po znanju, ko po materialnih sredstvih.

Rezultati uspehov CZ v obdobju med letom 1950 – 1970 niso veliki. Premalo je bilo narejenega v pripravah in usposabljanju prebivalstva za samozaščito in vzajemno pomoč v TOZD, kot osnovni celici naše družbe.

V času od leta 1970 do 1975 se je organiziranost in razvoj CZ intenzivno povečevala. Vloženih je bilo 1,27 odstotkov skupnih sredstev za obrambne potrebe domovine.

V predsedstvu SFRJ je bil izdelan dokument „Politika in cilj razvoja CZ v Jugoslaviji za čas 1976 – 1985“. Na podlagi tega dokumenta ter resnih potreb, kot tudi možnosti temeljnih organizacij združenega dela, so bili narejeni srednjeročni načrti razvoja CZ. V teh planih, ki obsegajo obdobje 1976 – 1980, je predvidenih 2,4 odstotka od skupno planiranih sredstev za obrambne potrebe domovine. To je približno trikrat več od prejšnjih vlaganj, vendar še vedno znatno nižje od tistega, kar je v strukturi sredstev namenjeno za obrambno in potrebe CZ v večjem delu evropskih dežel.

Razumeti moramo, da razvoj CZ ne more biti ločen od splošnih obrambnih prizadevanj naše družbe. Zavedati se moramo, da je njihov neločljiv sestavni del! Razvoj je bil v zadnjih treh letih zelo velik.

Stalna skrb nosilcev SLO v TOZD daje vse večje rezultate. Doseženi rezultati v minulem letu pa so naša dobra podlaga za uspešno delo tudi v prihodnje. Letošnji uspehi nam jamčijo, da bomo lahko uresnili srednjeročni načrt razvoja CZ tudi v naših temeljnih organizacijah in s tem v delovni organizaciji Labod kot celoti.

MILAN ILIČ

OB LETU JUBILEJEV

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Delta je v letu partijskih jubilejev sklenil, da bo za člane kolektiva organiziral izlet v Jesenovac in Kozaro.

Izleta se je udeležilo 180 ljudi. V Jesenovcu smo si ogledali „Narodni muzej“ in dokumentarni film o trpljenju ljudi NOV v tem znanem taborišču smrti.

Na Kozari smo obiskali „NACIONALNI PARK“, kjer je na spominskih ploščah vklesanih na stotine imen ljudi, ki so padli za svobodo.

iz članka vide tomšič

**Marksistično postavlja-
nje ženskega vprašanja
kot dela proletarske revo-
lucije in izgradnje sociali-
stičnih družbenih odnosov**

Kapitalistična razredna družba je razvila dotedanje zgodovinsko nastale oblike diskriminacije žensk kot sestavni del zasebnolastniških razmerij in eksploatacije dela do absurda v vseh pogledih: ekonomskem, političnem, družbenem in osebnem. Na trditvah, da je ženska po svoji naravi manj vredna, vnaprej določena le za materinstvo in gospodinjstvo, je kapitalistična družba gradila svojo dvojno moralo, ter norme za civilno, zakonsko, družinsko, premoženjsko, dedno in drugo pravo. Razvoj proizvodnih sil in industrijska revolucija sta množično vključila otroke, predvsem pa ženske v delo izven gospodinjstva in tako zaničala vse dotedanje „znanstvene“ resnice. Vendar pa so bile prednosti, ki jih je prinašalo vztrajanje pri tezi o ženski „naravni“ vlogi in o ženski kot vzdrževani osebi, vse preveč donosen viz za ekstraprofit, da bi se je kapitalisti in njihovi ideologi kar prostovoljno odrekli. Še več: ponudbo ženskega dela so spretno izkoristili za znižanje njegove cene. V takšnih pogojih se je postavila pred delavsko gibanje lažna dilema: boriti se za vrnitev žensk in otrok domov in za večje zasluzke moških ali pa se boriti skupaj – moški in ženske – zoper izkoriščanja, za nove oblike odnosov v zakonu in družini, za nove družbene odnose z novimi moralnimi vrednotami!

Analize razrednih vzrokov za diskriminalizacijo žensk in revščino delavskih družin ter napotilo na revolucionarno pot iz takšnega stanja – v svobodno asociacijo proizvajalcev – predstavlja epohalno delo Marxa, Engelsa, Beebela in drugih v XIX. stoletju, Lenin pa je v XX. stoletju prelil njihova spoznanja v prakso prve proletarske revolucije in države. Marksisti so ugotovili, da vzroki neenakopravnega položaja žensk ne leže v tem, da bi bili moški njihovi tlačitelji in obenem dognali, da ženske ne predstavljajo enotne strukture, temveč je njihov položaj nedeljivo povezan z

obstojem razredne družbe, ki temelji na izkoriščanju človeka po človeku na podlagi zasebnega lastništva. Pot osvoboditve žensk, pot njihove osebne, družinske in družbene emancipacije je torej lahko samo pot boja proti slehernemu izkoriščanju in zatiranju, pot revolucionarne borbe za zrušitev razrednega družbenega sistema. Osvoboditev žensk je in bo nemogoča vse dotlej, dokler je ženska izključena iz družbeno – proizvodnega dela: vse dotlej dokler ne sodeluje v najširši družbeni proizvodnji pod pogojem, da jo gospodinjsko delo le še neznatno obremenjuje. Na tem marksističnem spoznanju temeljijo tudi podmene za odpravo individualne družbe kot ekonomske družbene enote s spreminjanjem zasebnega gospodinjstva v družbeno industrijo, podružabljanjem vzgojnih in izobraževalnih funkcij družine in z razvijanjem svobodnih in enakopravnih razmerij med njenimi člani. Revolucionarni boj za takšne cilje lahko vodi samo delavski razred, ki se more osvoboditi kot razred le z zrušitvijo kapitalističnega sistema, s tem pa tudi razrednega sistema nasploh, kar pomeni hkrati osvoboditev celotne družbe izpod izkoriščanja in zatiranja.

V neposredni revolucionarni akciji je Lenin na podlagi znanstvenega socializma posebej poudaril mesebojno odvisnost med aktivno borbo žensk v revoluciji in njenim uspehom. Lenin je trdil: „Ni socialističnega gibanja brez široke udeležbe pretežnega dela delovnih žensk... ter, da je „iz izkušenj vseh osvobodilnih gibanj razvidno, da je uspeh revolucije odvisen od tega, v kolikšni meri so bile v njej udeležene ženske“.

kviz

Osrednja manifestacija družbeno – političnih organizacij Laboda v počastitev jubilejev

Osnovne organizacije ZK Laboda v Novem mestu so dale pobudo družbenopolitičnim organizacijam, da v letošnjem letu visokih jubilejev organiziramo v naši delovni organizaciji kviz znanja na temo „Dvajset let bojev in zmag KPJ 1919 – 1939“.

Ekipe, ki jih bodo formirale družbenopolitične organizacije v temeljnih organizacijah združenega dela, naj bi v pripravljeni dobi šteje 5 – 7 članov, na samem kvizu, ki bo v Sromljah ob 4. juliju – dnevu borca, pa bodo odgovarjali trije člani iz vsake ekipe.

Člani mladinske organizacije, sindikata in OOOZK v vseh naših TOZD, se te dni že mrzlično pripravljajo na preizkus znanja o naši pestri polpreteklosti, mi pa jim želimo, ob učenju in seveda na kvizu samem, veliko uspeha!

Josep Broz Tito

Beograd, 26. maja 1979.

Drage drugarice i drugovi,

Veoma cijenim vašu pažnju i toplo zahvaljujem na čestitkama povodom mog rođendana. Upućujem vam najbolje želje za dalje uspjehe u radu.

Sa srdačnim pozdravima,

obisk člana ck zkj

V sredo dne 6. junija 1979 je TOZD Delto obiskala delovna delegacija z članom CK ZKJ generalpolkovnikom Danetom Čuićem in članom ZKS polkovnikom Hrenom.

S člani osnovne organizacije zveze komunistov in odborom za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito so se pogov-

varjali o uresničevanju zasnove naše zamisli splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite.

Ob tej priliki je v Delu izšel naslednji sestavek:

V Delti so opozorili na to, da na področju SLO deluje polovica štiristočlanskega kolektiva, pri čemer gre še posebej delovni delež prav komunistom. Dane Čuić se je še posebej zanimal za povezovanje s krajevno skupnostjo, ki kot se je pokazalo v pogovoru, trenutno še ni najbolje zastavljeno. Razlogi so predvsem v nedavni organizacijski presnovi velike KS v Ptujju v več manjših in gre boljše rezultate in povezanost še pričakovati.

Poleg tega je bilo v razpravi ugotovljeno, da bodo morali v TOZD Delta v bodoče povesvetiti večjo pozornost vključevanju žensk v zvezo komunistov, saj je zdajšnja osnovna organizacija le maloštevilna – nekaj več kot dvajset članov ZK namreč predstavlja komaj 5 odstotkov vseh zaposlenih v kolektivu. Od tega je osemdeset odstotkov članov iz neposrednje proizvodnje.

Med zanimivimi in uspešnimi delovnimi oblikami velja predstaviti mesečne tribune med delovnim časom. Na njih sodelujejo vsi delavci, zamujen delovni čas pa nadoknadijo z delom na prosti soboto“.

MARIJA MAGDIČ

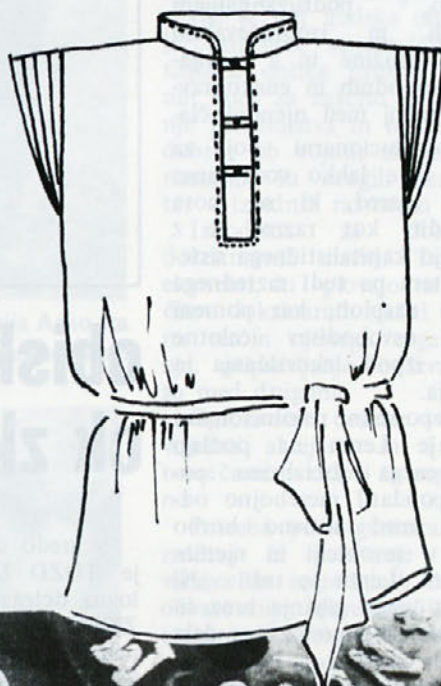
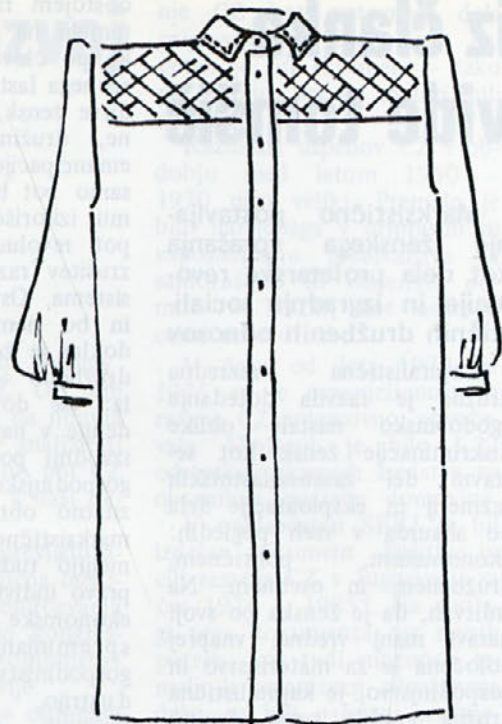
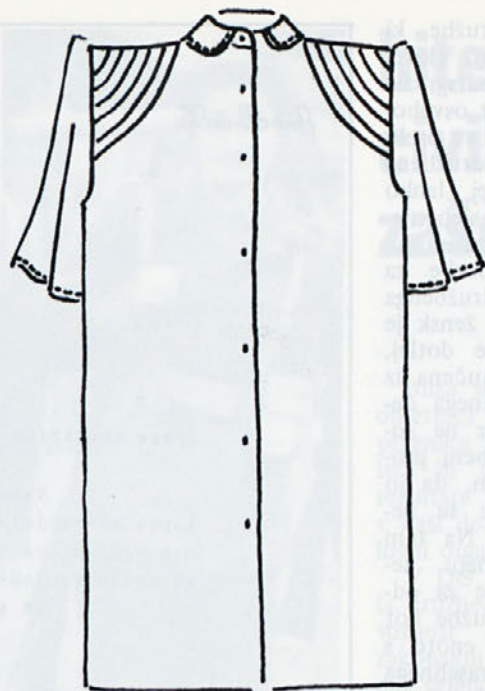

pred novo kolekcijo

Konec meseca julija ter cel mesec avgusta bomo v „pripravi dela“ izdelovali program kolekcije za pomlad – poletje 1979 – 1980. Priprave za kolekcijo potekajo že sedaj, kajti dela bo veliko, časa pa bo verjetno zopet primanjkovalo.

Nastajajo novi modeli, modelirajo se kroji. Priprave potekajo v smeri barv in vzorcev, ki nam jih narekuje letošnja moda. Barve že poznamo: črno – bela (v kombinaciji ali posamezno) rumena, rdeča, modra... Vzorci so različni: drobne rožice prehajajo prek vseh velikosti ter se zaključujejo v velikih stiliziranih rožah na najrazličnejših materialih.

Nekaj kuponov je že prispelo in ti čakajo na začetek kolekcije. Kuponi materialov so iz različnih surovin in so prispeli iz Italije ter Nemčije. Verjetno bomo dobili še blaga iz Avstrije pa tudi iz domačih tekstilnih tovarn. Blago iz naravnih in umetnih vlaken nam bo omogočilo, da bo naše počutje v Labodovih bluzicah tudi prihodnje leto prijetno.

izlet na sromlje

26. maja so se delavci TOZD Temenica – tako kot leto poprej – odpeljali na izlet na Sromlje. Za en avtobus jih je bilo, ravno prav za veselo družbo in dobro voljo. K takemu razpoloženju pa je pripomoglo tudi lepo vreme.

Vendar jih pot ni peljala naravnost v naš rekreacijski center. Najprej so se ustavili v Kostanjevici. Skupaj z nekimi drugimi skupinami so se ogledali v galeriji likovna dela naših vidnejših ustvarjalcev, na prostem pa še dosežke Forme-vive. To so predvsem lesene skulpture, ki so jih ustvarili umetniki iz celega sveta.

Od tu pa jih je še pot peljala v Posavski muzej v Brežicah. Ob kvalitetni razlagi so si ogledali številne muzejske eksponate, med katerimi so našli tudi predmet iz svojega področja – star šivalni stroj seveda.

Iz Brežic pa hitro na Sromlje. Marsikdo je bil takrat prvič v našem rekreacijskem centru, tisti pa, ki so že pred letom dni (vendar tokrat v dežju) preživeli sindikalni izlet na Pohanci 5, so se razveselili ob pogledu na prenovljeni objekt. Ob dobri domači hrani, nato pa še ob žaru, pesmi in smehu je izlet minil tako, kot so si ga lahko le želeli.

Samoupravna razmerja v kulturi

Nova Ustava je uveljavila načelo, da je kultura neodtujljiva pravica in dolžnost slehernega delovnega človeka

Z razvijanjem samoupravljanja na drugih področjih družbenega dela so se tudi v kulturi vse močneje uveljavljala samoupravna razmerja. Razvijala so se v skladu s splošnimi družbenimi zakonitostmi in glede na vsebinske posebnosti tega področja. Tako je družbeni plan razvoja SR Slovenije v letih 1971 – 1975 opredelil kot eno osnovnih smernic tudi „dosledno konstituiranje kulture kot samostojnega področja združenega dela v okviru samoupravnih družbenih odnosov v socialistično in humanistično vsebino ter v medsebojnem povezovanju kulturnih ustvarjalcev, organizacij in institucij s socialno bazo delavskega razreda in njegovo napredno ideologijo.“ Kulturne skupnosti, ustanovljene v letu 1971, so pomeni-

le temeljni korak k uresničevanju tega cilja.

Nova Ustava je uveljavila načelo, da je kultura neodtujljiva pravica in dolžnost slehernega delovnega človeka in s tem sestavina njegovega življenja in dela, njegovo življenjsko interesno področje, na katerega mora vplivati in ustvarjalno prispevati k njegovi rasti.

Na tej osnovi in na podlagi zakona o kulturnih skupnosti so bile v letu 1975 na delegatski osnovi ustanovljene nove kulturne skupnosti. Delegatsko zasnovane kulturne skupnosti so demokratična podlaga za uresničevanje interesov delovnih ljudi. V preteklem obdobju so prevladovali elementi, ki so kulturno skupnost zadrževali sicer na ravni širšega in bolj demokratiziranega organizma, ki je bil v bistvu še vedno upravno in proračunsko usmerjen. Ne glede na vse to pa se je odločanje in obravnavanje kulture, programiranje in razdeljevanje sredstev že dokaj razširilo, kar ja od vseh sodelujočih terjalo večjo družbeno odgovornost, od nosilcev dejavnosti pa zlasti boljšo utemeljenost predlogov, ki jih je še vedno obremenjeval lokalizem in cehovstvo.

Dosežena stopnja razvitosti samoupravljanja v kulturi sicer še ne zagotavlja popolne uresničitve ustavnih družbeno ekonomskih odnosov in pravic

delovnih ljudi, bodisi tistih, ki prejemajo vrednote kulturne ustvarjalnosti, bodisi tistih, ki so neposredni nosilci tega dela. Ta stopnja pa vendarle omogoča približevanje k zaželenemu cilju.

Samoupravno povezovanje je z ustanavljanjem in delovanjem kulturnih skupnosti dobilo nove razsežnosti in možnosti za oblikovanje in vodenje kar najustreznejše kulturne politike in uravnavanje razmer v kulturi. Za opravljanje nalog, ki jih imajo samoupravne interesne skupnosti na podlagi ustavnih določil, so kulturne skupnosti za zdaj preslabo usposobljene (kadrovske težave, strokovno delo, povezovanje s tozdi, krajevnimi skupnostmi, samoupravnimi in interesnimi skupnostmi), kar je pomemben pogoj za nadaljnje delo na tem področju.

Pri izražanju in uveljavljanju določenih interesov so pomemben dejavnik skupnosti posameznih vrst kulturne dejavnosti (skupnost gledališč, knjižnic, muzejev, arhivov, zavodov za spomeniško varstvo), ki so nastajale tako zaradi poslovnega povezovanja, kot zaradi skupne programske naravnosti, in združenja TOZD za založništvo in TOZD za kinematografijo.

Pri organiziranju kulturnega življenja in povezovanju delovnih ljudi glede na njihova nagnjenja do kulturnega delovanja je v preteklosti odigrala pomembno vlogo Zveza kulturno – prosvetnih organizacij. V zadnjih letih je ta organizacija dosegla lepe uspehe z združenji po posameznih vrstah amaterske kulturne dejavnosti (združenje gledaliških skupin, združenje filmsko vzgojnih delavcev, združenje pihalnih orkestrrov, pokrajinska pevska združenja). Načrtna dejavnost na tem področju je spodbudila živahnejše kulturno delovanje na mnogih doslej manj aktivnih območjih in znova pridobila precejšnje število delovnih ljudi za kulturno delo.

V Zvezi kulturno – prosvetnih organizacij Slovenije je bilo v 1975 vključenih 695 kulturnih društev in 271 samostojnih skupin skupaj 55.360 aktivnimi člani. Akcija za širjenje kulture v delovnih organizacijah in krajevnih skupnosti so pred petimi leti začeli sindikati s Socialistično zvezo delovnega ljudstva in Zvezo socialistične mladine Slovenije. Namen kulturne akcije je bil podreti pregraje, ki so kulturi marsikje zapirala pot v organizacije združenega dela, razširiti in poglobiti zavest o pomembnosti kulture v socialistični družbi, okrepi vlogo osnovnih in občinskih organizacij sindikata pri razvijanju in zadovoljevanju kulturnih potreb delavcev. Doseči večjo odprtost poklicnih kulturnih ustanov ter oblikovati novo samoupravno kulturno politiko, ki bo temeljila na interesih delavskega razreda. Kulturna akcija je bila usmerjena k usposabljanju organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti za opravljanje lastne kulturne vloge, k trajni in neposredni skrbi za bogatitev kulturnega življenja delavcev in občanov.

Škrjančki, polja, cvet – to bil je vaš poet

Sto let od rojstva Murna Aleksandrova ni prav nič zapršlo njegove mlade poezije; še se v njegovi pesmi blešči rosa na travi, še diši sveže zorana zemlja, razcvetajo se poljski nagelnji in kakor na Gasparijevi sliki zaživijo pred našimi očmi prizori iz življenja nekdanje patriarhalne slovenske vasi, miren, urejen tok z letnimi časi, kmečkimi deli, prazniki, romarji in svatovanji. Odpira pa se nam njegova tiha izpoved, polna slutenj, nemira, hrepenenja in osamelosti.

Aleksandrov je bil brezdomec, razočaran nad mestom, ki ga je odrinilo med stene mračne cukrarne. Tam je bil dom proletarcev. Toliko bolj živo pa je njegovo hrepenenje po naravi in po mirnem kmečkem domu. V njegovi poeziji se prepletajo spreminljiva razpoloženja, osebno čustvene izpovedi in podobe iz narave. Velikokrat govori že impresija sama zase. Svojo poezijo pa pesnik sam označuje v pismu Ivanu Cankarju takole: „Vrgel sem na papir posamezne trenutke in vtise in mučno svetsko naziranje svoje duše. Trenutki, sami trenutki! V njih dostikrat sam sebe ne poznam – zdi se mi velikanski vzdih neznanega sveta.“

Smrt je ugrabila Murna zelo zgodaj. Dočakal je komaj 22 pomladi, ko je izdihnil v tesni sobici ljubljanske cukrarne. Njegova pesem pa ostaja med nami svojo tiho prisotnostjo in treba ji je zbrano prisluhniti.

Na poljani

Na poljani več dan ne blešči, v noč zavita prostrana je dalj, vsaka cvetka tam v polju duhti in tam piska nekdo na piščal. . .

A jaz mislim na druge noči, ah, in bogzna, zakaj je tako – a jaz mislim na dvoje oči, ki sijale v mladost so mojo!

Kmečka pesem

Prelepa vaša hiša, oj, prelep je res vaš dvor in lepa miza bela mi, nad njo svet Izidor.

Alenčica, Alenčica, naj sveti Izidor varuje lepo hišo ti, varuje lepi dvor!

Iz hrama ajda naj diši, naj očka ti živiž šteje doto, ne preštej je ti tri dni in tri noči!

UMETNIŠKE FOTOGRAFIJE

V času ptujskih kulturnih dni od 20. maja do 13. junija, ko „Delovsko prosvetno društvo Svoboda Ptuj“ slavi 60-letnico delovanja, je bila v jedilnici Delte odprta razstava umetniške fotografije.

Fotografije je razstavljal foto klub RKUD „Svoboda – VIS“ Varaždin v organizaciji foto – kino kluba delavsko prosvetnega društva „Svoboda“ Ptuj. Delavci Delte so si razstavljene fotografije z zanimanjem ogledali in s tem potrdili, da moramo v temeljni organizaciji posvečati več pozornosti udejstovanju na kulturnem področju.

Moške je treba jemati takšne, kakršni so, in ženske takšne, kakršne bi rade bile.

FRANK WEDEKIND

Med vsemi izkušnjami nam najbolj koristijo slabše.

THORNTON WILDER

Tudi na sejmu v Skopju je bil Labod prisoten

Naši avtomobili vsak dan hitijo na vse strani ožje in širše domovine. Če se zgodi, da kaj „zataji“ potegnemo orodje na dan, staknemo glave in avto gre spet naprej.

Šole je končno konec. Klara se bo odpočila od težke torbe, jaz pa od njenih sošolk, ki so mi jo vedno znova jemale. Sama sreča da so počitnice! Zdaj bova vedno le midva skupaj. Doma bova in se bova dan na dan samo igrala. Tudi k babici ne bova šla, čeprav jo imava oba zelo rada. Toda je že tako, da bo morala ona k nama v mesto, ne pa midva k njej na deželo. Zakaj tako, vas zanima? Zato:

Tudi lani so bile počitnice in že kar prvi teden Klarine svobode so nju naložili v avto in odpeljali k babici. Sprva je bilo sicer vse zelo zanimivo, počasi pa je postajalo dolgočasno. Vsak dan mleko in zdrava domača hrana, brez sladoledov, brez tort... Pa to še ni vse, zvečer nismo gledali televizije, ker je bila preslaba električna napetost, ven p nisva smela, da se nebi izgubila; spat pa se tudi ne da cele noči, če so počitnice tukaj! Zato sva se odločila, da bova vse to popestrila.

Zvedela sva, da vsak večer posedajo mladi pari

tam za ovinkom pred vasjo in midva sva se odločila, da jih bova sredi noči presenetila. Sklenila sva, da se bova oblekla v „duhove“. To ni niti najmanj enostavno. Skrivoma sva morala babici izmakniti dve beli rjuhi, izdolbla sva buči in ju nato skrivala, stikala sva za tankim rdečim papirjem itd... Največ težav pa je bilo okoli baterij. Ko se nama je tudi na tem področju vse razjasnilo, sva bila dokončno pripravljena.

jaz in moja sestra klara

„Čakala bova pred ovinkom“, sva rekla „in nenkrat bova z belo rjuho in razsvetljeno bučo zakrtila na cesto! To bo strahu!“ Tako sva razmišljala in že kar ponosna sva bila, ko sva se videla, kako sva prestrašila vso družbo. Midva, navadna otroka, tista, ki ju vsi „špotajo“, da si nič ne upata.

Brez težav sva se izmuznila sredi noči. Pot do cestnega ovinka se je vlekla, kot še nikoli. Ko sva bila že na klancu, je ura nenadoma začela biti deset. Tako je donelo sredi noči, da bi se skoraj premislil, če ne bi Klara vztrajala. Čakala sva na pravi trenutek. „Ovita v rjuho in s to grozno bučo v roki sva gotovo videti strahljiva“, sem si mislil zadovoljno. Tokrat pa sva izza ovinka zaslišala koračke. Srce nama je začelo razbijati in pripravljena sva bila na skok. Planila sva, kot je bilo predvideno, toda pred seboj sva zagledala – strašilo. Da pravo strašilo, samo mnogo strašnejše, kot sva bila midva. Ni čudno, da sva se ga ustrašila in tekla domov, kolikor so nju le noge nesle. Tudi ni čudno, da sva izgubila buči in bateriji, še dobro, da je Klara tesno držala babičini rjuhi.

Naj ne povem, kaj je bilo doma, kako so naju zafrkavali... Zato bova letos raje doma in babica, če naju hoče videti, se bo morala pač tukaj oglasiti.

Tudi potem, ko smo že vsi postreženi, čaka pridne delavke v kuhinji še dosti opravil.